

ANKIE HOEFNAGELS

Leren van de Duitsers

Duitsland lijkt de coronacrisis beter aan te pakken dan Nederland. Meerdere media probeerden daarvoor de afgelopen weken verklaringen te vinden. Naast de grotere testcapaciteit en het grotere aantal ic-bedden per 100.000 inwoners wordt vaak verwezen naar cultuurverschillen, en dan met name naar de aanname dat Duitsers regels beter en zonder morren opvolgen. Maar zoals meestal is de werkelijkheid wat complexer.

De Duits-Nederlandse viroloog Andreas Voss verwoordde het in een interview in deze krant (1 oktober jl.) zo: ‘Duitsers luisteren, hier praten we door’. Duitsers hebben inderdaad een iets hogere acceptatie van machtsverschillen dan Nederlanders, maar die is nog altijd vele malen minder dan in bijvoorbeeld de Zuid-Europese landen. In haar boek *The Culture Map* plaatst wetenschapper Erin Meyer Nederlanders en Duitsers zelfs in hetzelfde cluster wat betreft hun houding ten opzichte van macht. Duitsers laten zich echt niet zomaar iets welgevalen als ze het niet zien zitten. En qua directheid doen Duitsers en Nederlanders ook niet veel voor elkaar onder.

Individualistisch

Hoe direct we ook zijn als het om onze eigen belangen gaat, we durven de ander niet te wijzen op het belang van de groep als geheel.

Het verschil in gedrag lijkt eerder te worden verklaard door een verschil in de oriëntatie van het ‘ik’ in beide landen. Nederland is een zeer individualistische cultuur. Nederlanders zien zichzelf en hun eigen belang als maatgevend voor hun handelen. Duitsers zijn collectivistischer ingesteld en daarmee sneller bereid om hun eigen belangen af te stemmen op die van het geheel. Er is daardoor relatief veel draagvlak onder de bevolking voor maatregelen die het collectieve belang dienen. Voeg daaraan nog toe dat Nederlanders gemiddeld meer genegen zijn tot ‘het leven vieren’ – de onlangs overleden cultuurwetenschapper Geert Hofstede noemde dat ‘hedonisme’ – en je komt al snel uit bij ‘eigenwijze mensen die de randjes opzoeken’. Zo typeerde premier Mark Rutte het niet luisterende deel van onze bevolking dan ook tijdens de meest recente persconferentie.

Lumière

Onlangs ontmoette ik zo'n hedonistische individualist in het Maastrichtse filmhuis Lumière. De stoelen zijn er ingedeeld op anderhalve meter afstand en met elastiek gemarkeerd. Samen met mijn dochter zat ik rustig te wachten op de film. Vlak voor het begin kwamen twee dames binnen. Toen de vrijwilliger hen vroeg om apart te gaan zitten, de duostoelen waren namelijk al op, begon een van hen op hoge toon te protesteren. Ze probeerde zelfs eigenhandig het elastiek verwijderen. Met veel gesputter liet mevrouw zich naar haar stoel dirigeren en kon de film eindelijk beginnen. En wij, de andere bezoekers? Wij rolden even met onze ogen en zwegen gegeneerd. Niemand sprak de filmbezoekster aan op haar irritante gedrag. Dat niet aanspreken is een gedragspatroon van Nederlanders dat nauwelijks cultureel te verklaren is. Ik heb de indruk dat we elkaar in Nederland niet durven aan te spreken op grensoverschrijdend gedrag. Hoe direct we ook zijn als het om onze eigen belangen gaat, we durven de ander niet te wijzen op het belang van de groep als geheel. Bang voor onbeschofte reacties houden we onze mond en kijken de andere kant op. Het aanspreken van overtreders laten we liever opknappen door het bevoegd gezag.

Mundmaske

Dat is in Duitsland absoluut anders. Vlak over de grens beet een heer van middelbare leeftijd mij onlangs resoluut toe: '*Mundmaske auf bitte!*' Hij had gelijk. Duitsers doen het mede beter wat betreft corona omdat ze het samen doen.

Gytha Heins stelt in haar boek *Aanspreken? Gewoon doen!* dat voor een aanspreekcultuur beide partijen een stap moeten zetten: de aanspreker moet het lef hebben om iemand vriendelijk doch gedecideerd aan te spreken, de aangesprokene moet niet meteen boos worden of in de verdediging schieten. Wat dat betreft kunnen we van de Duitsers leren. In Limburg hebben we het oefenmateriaal binnen handbereik.

Ankie Hoefnagels is lector internationale competentie aan Zuyd Hogeschool